

CZU [327.5:355.01](478)

DOI 10.5281/zenodo.6466823

MEDIUL STRATEGIC DE SECURITATE: PROVOCĂRI ȘI TENDINȚE

Nicolae GULCEAC,
Maria ARGINT,
Vadim ROTARI

Pornind de la schimbările majore ale mediului de securitate regional și internațional, apariția amenințărilor hibride este foarte probabilă, motivul fiind existența unui potențial militar considerabil în Estul Republicii Moldova, inclusiv prezența ilegală a forțelor militare străine pe partea stângă a râului Nistru. Consolidarea structurilor de putere și a securității anticonstituționale, finanțarea acestora din surse externe și echiparea structurilor militare separatiste cu arme și tehnici militare reprezintă o amenințare directă la adresa valorilor constituționale ale statului. Legătura reciprocă dintre ele și prezența ilegală a trupelor militare străine formează un potențial militar cu o capacitate operațională ridicată de intervenție în vederea atingerii scopurilor agresorilor. Necesitatea contractării acestora, precum și aspirațiile Moldovei de a se integra în infrastructura europeană de securitate, necesitatea proiectării și realizării unui sistem de apărare eficient și viabil, adaptat situației actuale devine un imperativ de importanță națională.

Cuvinte-cheie: război hibrid, conflict, amenințare, securitate.

THE STRATEGIC ENVIRONMENT OF SECURITY: CHALLENGES AND ASPIRATIONS

Nicolae GULCEAC
Maria ARGINT
Vadim ROTARI

Starting from the major changes of the regional and international security environment, the rising of hybrid threats is very probable, the reason being the existence of a considerable military potential in the East of the Republic of Moldova, including the illegal presence of foreign military forces on the left side of the Dniester River. Strengthening the power structures and anti-constitutional security, funding them from outside sources and gearing the separatist military structures with weapons and military techniques represent a direct threat to the constitutional values of the state. The mutual bond between them and the illegal presence of foreign military troops form a military potential with a high operational capacity for intervention in order to achieve the aggressors' goals. The necessity of contracting them, as well as Moldova's aspirations of integrating itself in the European security infrastructure, the necessity of projecting and realizing an efficient and viable defense system that is adapted to the present situation becomes an imperative of national importance.

Keywords: hybrid war, conflict, threat, security.

Introducere. Republica Moldova se află într-o perioadă de nesiguranță generală în ceea ce privește securitatea țării. Evoluțiile sociale, economice, politice și militare care au

loc pe plan național, regional și global au o influență profundă asupra nivelului de securitate și bunăstare al țării, dar și al cetățenilor.

În ultima perioadă, securitatea statelor se confruntă tot mai frecvent cu un nou tip de amenințări, cum ar fi amenințările hibride. În opinia specialiștilor, caracterul hibrid al noilor amenințări de securitate trebuie văzut pe două planuri:

- organizațional – atât actorii statali, cât și cei non-statali folosesc amenințările hibride atunci când situația și condițiile o impun;

- al metodelor și mijloacelor – actorii implicați utilizează atât mijloacele convenționale, cât și pe cele neconvenționale, combinate în funcție de cerințele impuse de obținerea succesului. În opinia specialiștilor, conceptul de „amenințare hibridă” este o combinație sofisticată de activități fără restricție, caracterizată prin conducerea descentralizată, activități militare și non-militare desfășurate simultan, combinarea tradiționalului și a asimetrului, a acțiunilor teroriste și metodelor criminale, a condițiilor de medii operaționale complexe [7, p. 161].

Complementar, prin termenul „amenințări hibride” se subînțelege spectrul larg de circumstanțe conflictogene cum ar fi: războaiele cibernetice, scenariile conflictelor asimetrice, terorismul global, pirateria, migrația ilegală, corupția, conflictele etnice și religioase, securitatea resurselor, demografia, criminalitatea organizată transnațională, problemele globale și răspândirea armei de distrugere în masă.

Pornind de la schimbările majore ale mediului de securitate regional și internațional, apariția amenințărilor hibride sunt foarte probabile din considerentul existenței unui potențial militar considerabil în estul Republicii Moldova, inclusiv prezența ilegală în stânga Nistrului a forțelor militare străine. Consolidarea structurilor de forță și securitate anticonstituționale, finanțarea lor din exterior și dotarea structurilor militare separatiste cu armament și tehnică militară reprezintă o amenințare directă la valorile constituționale ale statului.

Legătura reciprocă a acestora cu prezența ilegală de trupe militare străine formează

un potențial militar și operațional ridicat de intervenție pentru atingerea obiectivelor strategice ale agresorului. Necesitatea contracarării lor, precum și de la aspirațiile Republicii Moldova de a se integra în arhitectura de securitate europeană, necesitatea proiectării și realizării unui sistem de apărare viabil, eficient și adaptat situației actuale devine un imperativ de importanță națională [1 p. 12].

Pentru prima dată, termenul „război hibrid” a fost introdus cu mai bine de un deceniu în urmă de către Frank Hoffman, fost ofițer de marina americană, pentru a facilita o schimbare necesară a convingerilor stabilite în armata SUA cu privire la necesitatea forței militare în mediul post-Război Rece (Renz 2016, 385). În opinia lui Hoffman, războiul hibrid a fost o structură analitică potrivită pentru a explica succesul unui oponent relativ slab, cum ar fi Talibanii, Al-Qaeda sau Hezbollah, împotriva armamentului avansat din punct de vedere tehnologic și numeric, atât în Afganistan și Irak, cât și în Libanul din 2006, război împotriva Irakului și a forțelor israeliene (Renz 2016, 385). Pornind de la premisa că războiul hibrid a fost doar una dintre numeroase noțiuni înrudite, pentru a menționa câteva, putem zice „războaiele noi”, „războiul de generația a patra” și „războiul asimetric”.

Acestea au fost inventate de analiști pentru a conceptualiza schimbările în războiul contemporan pe baza ideii că războiul a devenit „substanțial distinct” de modelele mai vechi de conflict (Berdal 2011: 109-110) [4].

Este necesar de recunoscut faptul că războiul hibrid este un concept actual în viziunea războiului orientat pe un stat anumit, având originea ca o modalitate de a descrie și înțelege complexitatea și eficiența actorilor nestatali pe câmpul de luptă.

De regulă războaiele de facto se duc pentru a câștiga. Într-un astfel de război, testarea realității este foarte importantă, și dacă începi să minți într-un asemenea război, atunci, așa cum a spus odată amiralul japonez Yamamoto, „considerați că războiul a fost deja pierdut”.

Războiul hibrid este purtat nu de dragul victoriei, ci de dragul imaginii. Într-un astfel de război, minciunile sunt unul dintre instru-

mentele principale.

În cursul desfășurării unui adevărat război, eforturile sunt îndreptate spre acțiune de a maximiza cât mai multe pierderi în rândurile inamicului.

În timpul unui război hibrid, ei sunt adesea menționați să maximizeze informațiile despre presupusele pierderi ale propriei părți.

Scopul imperativului ar fi să dezvolte și să modernizeze capacitățile forțele sistemului național de apărare pentru descurajarea, prevenirea și respingerea potențialelor atacuri și acțiuni care au ca scop periclitarea ordinii interne a Republicii Moldova, în special celor ce fac parte a războiului neconvențional de noua generație. Necesitatea categorică și necondiționată de a realiza un sistem de apărare capabil să facă față amenințărilor din mediul extern care pot pune în pericol suveranitatea statului, specifică faptul că structurile de forță reprezintă componenta de bază a sistemului național de apărare, iar apărarea Republicii Moldova constituie un drept și o datorie a fiecărui cetățean și a autorităților publice.

Orice tip de amenințare necesită o bună înțelegere a acesteia, care include: semnalele pericolului, manifestările, instrumentele și domeniile-țintă, dar și impactul generat de acestea. Pentru a le identifica corect, trebuie să înțelegem dinamica și mecanismele războiului hibrid.

Mansoor are dreptate când subliniază că războiul hibrid nu este ceva care „schimbă natura războiului, nu face decât să schimbe modul în care forțele se angajează în conduita sa. Oricum ar fi dus, războiul este război” (Mansoor 2012, 3) [4].

De-a lungul istoriei, adversarii hibridi au fost dispuși și capabili să extindă războaiele în timp și spațiu pentru a-și atinge obiectivele pe termen lung.

Pentru a cunoaște în ce constă amenințarea cu un război hibrid pentru Republica Moldova, ar fi bine să luăm drept exemplu altă țară care s-a confruntat deja cu asemenea tip de amenințare a suveranității proprii. Analiza profundă a factorilor care au permis izbucnirea și evoluția conflictului, modalități de diminuare a situației create și nu în ultimul rând sarcina esențială, ar fi fost

posibilă identificarea și prevenirea războiului hibrid la etapa primară până ca acesta să devină un conflict militar, deoarece în scopul identificării premiselor desfășurării unui conflict de tip hibrid, trebuie să se țină seama de faptul că fazele sale inițiale, non-violente, au loc în deplină legalitate sau undeva la limita legii. Faza pregătitoare a războiului hibrid nu diferă atât de mult de instrumentele convenționale ale diplomației ruse, cum ar fi colectarea de informații, stabilirea de contacte cu factorii de decizie, înființarea de mijloace mass-media, sprijinul unor proiecte culturale și implicarea organizațiilor non-guvernamentale [3 p.1-2].

Un caz demonstrativ, care spune multe și elocvent ar fi Ucraina, unde după anexarea rapidă a Crimeii și izbucnirea războiului din estul Ucrainei mulți au perceput războiul hibrid rusesc ca o nouă amenințare, o armă pe care Rusia ar putea să o desfășoare oriunde, în orice moment.

Astfel, pentru a destabiliza situația, statul agresor întreprinde următoarele acțiuni:

- căutarea surselor de sponsorizare a mișcărilor protestatare, iar mai apoi a formațiunilor militare atât din partea forțelor interesate din exterior, cât și a celor din interior;

- determinarea grupărilor protestatare, capabile să participe în acțiunile de protest și la acțiunile care au un caracter pașnic, non-violent, care mai apoi iau amploare, transformându-se în acțiuni cu caracter de forță, care pot să evolueze până la războaie civile;

- determinarea unor lozinci, apropiate la maximum de cerințele reale ale protestatarilor și grupurilor sociale, ale căror acțiuni pot fi utilizate pentru delegitimarea și răsturnarea de la putere a conducerii;

- determinarea uniunilor politice și pregătirea liderilor capabili să conducă masele protestatare;

- pregătirea în tabere speciale a luptătorilor pentru acțiuni de forță, organizarea centrelor de mobilizare peste hotare și a căilor de introducere a mercenarilor;

- asigurarea susținerii opoziției și realizarea expansiunii în zona respectivă, în primul rând din contul surselor de informare în masă atât din interiorul țării, cât și din exteri-

or. Un rol importat îl are suportul din partea organizațiilor și comunității internaționale;

– organizarea structurilor de conducere în rețea, monitorizarea situației din zonă [8].

Putem remarca faptul că există asemănări între acțiunile rusești în Ucraina și exemplele anterioare de război hibrid non-statal, mai ales în tulburarea conceptelor tradiționale de război, nefamiliaritatea acestuia, utilizarea mijloacelor non-militare și relația asimetrică.

Acest stat redă cea mai simplă definiție de „amenințare hibridă”, un tip de amenințare din partea unui adversar statal sau non-statal (indivizi, grupări), care utilizează, conjugat și într-o manieră adaptivă (rapid, dinamic), metode și mijloace convenționale și neconvenționale (de ordin politic, militar, diplomatic, economic, cibernetic, informațional etc.) pentru a-și realiza obiectivele stabilite⁵.

Ulterior, această influență este exploatată cu scopul de a afecta, controla sau altera conducerea politică, ceea ce în consecință ar putea duce la schimbări în politicile interne și externe ale statului agresat. O agresiune hibridă permite actorului extern (agresorului) să devină, practic, un jucător intern în spațiul politic al statului-țintă, evitând detectarea și sancțiunile impuse de către legislația internațională pentru agresiunea interstatală.

Această agresiune este realizată prin transformarea sistemului informațional într-un nou domeniu operațional al războiului și este facilitată de lipsa frontierelor naționale în spațiile informaționale și de comunicare, care astăzi sunt globale în esență. Prin dezvoltarea acestei noi înțelegeri a războiului hibrid prin fundamentul său logic putem identifica mai multe părți și aspecte slabe ale agresiunii interstatale de model hibrid.

Agresiunea hibridă mai este descrisă ca un complex de acțiuni diverse împotriva inamicului cu caracter combinat, utilizat prin intermediul algoritmului înaintat, în care mijloacele militare nu sunt dominante. Complexul războiului hibrid include mijloace: informațional-propagandistice; politico-diplomatice; comercial-economice cu elemente corupționale; energetice și infrastructură; de cercetare-diversioniste de partizanat; acțiuni militare; utilizarea limitată a armei nucleare

[9 p. 10].

Pe scurt, pentru foarte mulți, războiul hibrid este o combinație de război convențional și neconvențional, și se crede că, în cazul Ucrainei, Rusia a aplicat acest concept. Adică după succesul Euromaidanului, Rusia declanșează un război hibrid. Această descriere ignoră ceea ce se știa demult în spațiul ucrainean, și anume că de ani buni Rusia menținea sub control populația rusă, control economic prin diferite instrumente, control politic și ideologic prin propagandă, control religios etc.

Lipsa de claritate conceptuală nu este o problemă unică pentru războiul hibrid, ci o problemă care este împărtășită, în lipsa unui acord cu privire la ce este războiul, cum evoluează caracterul său și ce înseamnă aceasta pentru distincțiile dintre pace, conflict și război.

Atât pregătirea, cât și fazele de atac ale războiului hibrid sunt în mare parte construite pe valorificarea punctelor slabe inerente ale adversarului. Autoritățile ineficiente, slaba funcționare a administrației de stat și slaba retribuție a personalului din administrație, corupția din poliție, forțele armate, dar și din cadrul structurilor guvernamentale, au crescut posibilitatea de infiltrare a unor agenți de influență în aceste structuri și manipularea lor.

Statul ucrainean nu a putut să facă acest lucru în timpul crizei din Crimeea din multiple motive. În primul rând, întregul stat a fost „infectat” cu un nivel extrem de ridicat al corupției, inclusiv la cele mai înalte niveluri ale administrației de stat. Legitimitatea guvernamentală scăzută a fost un factor suplimentar care a slăbit capacitatea de rezistență a Ucrainei. Acest lucru a fost constatat în timpul crizei din Crimeea, atunci când noua conducere de la Kiev s-a confruntat cu probleme serioase de legitimitate, precum și de funcționalitate.

O altă caracteristică importantă a conflictului hibrid din Ucraina este prezența masivă a minorității ruse sau a vorbitorilor de limba rusă. Din perspectivă politică, prezența unor etnici ruși sau a vorbitorilor de limbă rusă în Ucraina ar putea constitui un pretext pentru Rusia că acțiunile acesteia erau legitime, deoarece scopul intervenției a fost prote-

jarea drepturilor etnicilor ruși.

Punerea în aplicare a întregului spectru al războiului hibrid nu este posibilă fără asigurarea unui sprijin logistic adecvat. De aceea, prezența militară, chiar dacă nedeclarată, în cele două zone ale Ucrainei, a fost indispensabilă. Acest fapt a fost facilitat de granița comună dintre cele două state, de prezența unor baze militare rusești în proximitatea graniței ruso-ucrainene și de inexistența sau slăbiciunile autorităților de frontieră ucrainene.

Astfel, în spațiile în care se derulează activități militare, de regulă se concentrează mari cantități de armament ușor și muniție aferentă, care astfel pot fi relativ ușor accesate de potențiali infractori sau grupări criminale organizate și care apoi sunt folosite în comiterea de infracțiuni de mare pericol public. Totodată, conflictele de tip hibrid, care implică prezența unor forțe militare neregulate, au capacitatea de a atrage în număr mare și elemente aventuriere (voluntari, consilieri, mercenari), predispuse să se angreneze în acțiuni de violență extremă, unii dintre aceștia având deja antecedente în sfera criminalității de drept comun și care oricând se pot reconverti din combatanți în infractori.

Făcând o analiză, criminalitatea organizată poate fi și ea însăși o componentă de bază în purtarea războaielor hibride și este folosită cu predilecție pentru a destabiliza și demoraliza adversarul, pentru a crea dezordine și a sabota procese și funcțiuni critice pentru infrastructura economică și logistică a inamicului, dar și pentru a se asigura finanțarea operațiunilor militare insurgente [10].

Atât în Crimeea, cât și în estul Ucrainei, presa rusă și presa ucraineană aflată sub influență rusă, au reușit cu mare succes construirea unei realități alternative în care prezentau faptul că cei mai mulți etnici ruși sau vorbitori de limba rusă au fost în favoarea secesiunii din Ucraina, în timp ce, de fapt, acest lucru nu corespundea realității [6 p. 78].

Făcând o analiză prin prisma determinării factorilor care au stat la baza declanșării războiului hibrid din Ucraina, putem face o prognoză deloc optimistă, și anume că Republica Moldova ar fi mediul favorabil declanșării unui război hibrid care poate ușor evolua într-

un conflict armat cu urmări foarte grave.

Prevenirea și combaterea unui război hibrid într-un stat nu este prioritatea și nici nu ține de competența unui singur serviciu sau structură în parte, însuși agresorul prin strategia sa va influența prin toate mijloacele posibile și în toate sferile, aceste noi modele impun redefinirea contextului de securitate: evoluția de la conceptul „securitate de stat” la cel de „securitate națională”. Abordarea dată presupune implicarea în proces a societății civile și a cetățeanului, în scopul angrenării eforturilor comune de îmbunătățire a climatului de siguranță.

Prognozele efectuate de către SUA și NATO privind dezvoltarea situației internaționale pentru următoarele câteva decade denotă creșterea unei instabilități pe mapamond. Astfel, în opinia cercetătorilor americani, din punct de vedere al asigurării securității naționale a statului, un rol important va reveni următorilor factori:

- creșterea rolului subiecților non-statali în condițiile creșterii cantității combinațiilor politico-militare, care includ participanți atât statali, cât și non-statali;
- răspândirea potențialului în lumea multipolară pe fundalul răspândirii tehnologiilor militare și informaționale;
- schimbările demografice, inclusiv accelerarea urbanizării;
- creșterea concurenței pentru accesul la resursele globale [9].

În contextul reducerii riscurilor ce atențază la suveranitatea Republicii Moldova se impune realizarea următoarelor necesități strategice:

- buna guvernare;
- lupta cu corupția în structurile statului și dezvoltarea mecanismului de colectare de date și diminuare a tentativelor din exterior ce au ca scop destabilizarea Statului;
- dezvoltarea economică;
- consolidarea, dezvoltarea și modernizarea sistemului național de apărare;
- dirijarea și filtrarea fluxului de informații care circulă în mass-media;
- securizarea spațiului cibernetic.

Concluzie. Istoria ne povestește asemenea conflicte de tip război hibrid care s-au desfășurat în secolul trecut: Războiul din Viet-

nam; Conflictul din Cecenia; Conflictul din Afganistan; al doilea război din Liban, iar studiul mai amănunțit permite o relevanță care face o claritate asupra caracterului pericolelor hibride, iar rata succeselor înregistrate, utilizarea metodelor neconvenționale ne duc la concluzia că în conflictele viitorului aceste metode vor avea un efect din ce în ce mai mare.

Cel mai probabil scenariu de izbucnire a unui război hibrid pe teritoriu Republicii

Moldova va fi asemănător cu cel din Ucraina, deoarece ne aflăm în nemijlocită apropiere de țara agresată și avem o armată străină pe teritoriul Republicii Moldova care este bine asigurată logistic și financiar de Federația Rusă. În scopul prevenirii războiului hibrid principalele măsuri care trebuie întreprinse ar cuprinde: eliminarea vulnerabilităților sistemului de securitate națională și neutralizarea forțelor paramilitare ilegale din Republica Moldova.

Bibliografie:

1. Proiectul Strategiei Securității Naționale a Republicii Moldova, p. 12. Disponibil pe <https://www.presedinte.md/app/webroot/proiecte/SSN16.pdf>.
2. Mînzărari D. Definirea „războiului hibrid”: o abordare conceptuală, p. 1. Disponibil pe <http://ipre.md/2020/12/04/policy-paper-understanding-hybrid-war-a-mechanism-design-approach/>
3. Degeratu C. Războiul hibrid și înarmarea Ucrainei p. 1, 2. Disponibil pe <https://www.slideshare.net/ClaudiuD/razboiul-hibrid-si-inarmarea-ucrainei-44489771>.
4. Hybrid Warfare and Hybrid Threats Today and Tomorrow: Towards an Analytical Framework. Disponibil pe <https://sciendocom/article/10.2478/jobs-2019-0002>
5. Hotărârea nr. 134 din 19.07.2018 pentru aprobarea Strategiei naționale de apărare și a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de apărare pentru anii 2018-2022.
6. Băținaș V. Repere ale conflictului de tip hibrid în secolul XX și începutul secolului XXI, p. 78, București, 2017.
7. Foca P.-L., Cerbu V. „Războiul din umbră” al începutului de secol. Gândirea militară românească, 4 iulie-august 2014. Revistă de teorie și știință militară editată de Statul Major al Armatei României.
8. Гибридные войны в стратегии США и НАТО. Disponibil pe <http://rusila.su/2014/10/12/gibridnyevojny-v-strategii-ssha-i-nato>.
9. Revista militară nr. 1 (13), 2015, Svetlana CEBOTARI, „Războiul hibrid”. Unele considerațiuni”.
10. Războiul hibrid. Disponibil pe <http://www.ziartricolorul.ro/razboiul-hibrid>.

DESPRE AUTORI

Nicolae GULCEAC,

asistent universitar,

Catedra „Instruire militară și intervenții profesionale, Academia „Ștefan cel Mare”

e-mail: nicolaegulceac@mail.ru

Maria ARGINT,

asistent universitar,

Catedra „Instruire militară și intervenții profesionale, Academia „Ștefan cel Mare”

e-mail: argintmaria74@mail.ru

Vadim ROTARI,

asistent universitar,

Catedra „Instruire militară și intervenții profesionale, Academia „Ștefan cel Mare”

e-mail: vadim.rotari@mai.gov.md